

Svensk sjuksköterskeförening
Vårt diarienummer: 12/38/26

Till:
Socialdepartementet
Diarienummer: S2026/00499

Remissvar

SOU 2026:19 Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning.

Svensk sjuksköterskeförening är en ideell förening som företräder professionens kunskaps- och vetenskapliga område omvårdnad. Vi tar ansvar för och engagerar oss i omvårdnad – i forskning, etik, utbildning och kvalitet – för professionens och patientens bästa.

Svensk sjuksköterskeförening delar utredningens övergripande ambition att stärka patientsäkerheten och motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. Föreningen anser samtidigt att flera av de föreslagna åtgärderna är mycket ingripande och inte tillräckligt motiverade i förhållande till sjuksköterskors förskrivningsrätt. Svensk sjuksköterskeförening avstyrker därför förslaget att IVO ska ges möjlighet att interimistiskt återkalla legitimationer och anser att förslag om återkallelse av sjuksköterskors förskrivningsrätt behöver omprövas eller begränsas tydligare.

1. Patientsäkerheten måste vara överordnad

Svensk sjuksköterskeförening delar bedömningen att samhället behöver effektiva verktyg för att agera när det finns allvarliga risker för patienter till följd av olämplig eller oegentlig förskrivning. Det bör därför finnas möjlighet att snabbt ingripa när patientsäkerheten hotas.

2. Förslag som rör sjuksköterskors förskrivningsrätt behöver vara tydligt motiverade

Svensk sjuksköterskeförening är tveksam till att sjuksköterskors förskrivningsrätt ska omfattas av utökade möjligheter till återkallelse på det sätt som föreslås. Utredningen visar inte tillräckligt tydligt att dessa yrkesgrupper har missbrukat sin förskrivningsrätt i sådan omfattning att det motiverar lagändringar. Det exempel som lyfts fram om förskrivning av mjukgörande salvor utgör enligt föreningens mening inte ett tillräckligt underlag för generella och ingripande förändringar av regelverket.

Om regeringen går vidare med förslaget bör det därför tydligt framgå att åtgärder endast får användas efter individuell prövning, vid påvisad konkret risk för patientsäkerheten och med krav på proportionalitet. Regelverket får inte leda till att välfungerande och patientsäkra förskrivningsuppdrag för sjuksköterskor försvåras eller ifrågasätts utan saklig grund.

3. Rättssäkerheten måste värnas

Svensk sjuksköterskeförening avstyrker förslaget att IVO ska kunna återkalla legitimationer interimistiskt. Återkallelse av legitimation är ett av de mest ingripande beslut som kan riktas mot en legitimerad hälso- och sjukvårdsprofessionell. Sådana beslut får långtgående konsekvenser för den enskildes yrkesutövning, försörjning och professionella anseende. Av rättssäkerhetsskäl bör denna typ av interimistiska beslut även fortsättningsvis fattas av Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN, som är en domstolsliknande myndighet med särskild funktion för prövning av sådana ärenden.

Föreningen vill också framhålla att förslaget om interimistisk återkallelse av legitimation inte är begränsat till oegentlig läkemedelsförskrivning, utan kan aktualiseras även i andra situationer. Det innebär att förslaget får en bredare räckvidd än vad remissens huvudsakliga problemformulering ger intryck av. Detta stärker behovet av försiktighet och tydlig rättssäker prövning.

4. Förskrivningsrätten är en del av sjuksköterskans kompetens

För många sjuksköterskor, särskilt distriktssköterskor och vissa specialistsjuksköterskor är förskrivningsrätten en viktig förutsättning för en tillgänglig, nära och säker vård. Den bidrar till kontinuitet, effektiv handläggning och att patienter får rätt behandling i rätt tid, inte minst inom primärvård, kommunal hälso- och sjukvård och i delar av landet där tillgången till annan förskrivarkompetens kan vara begränsad. Inskränkningar måste därför grundas på individuella bedömningar och får inte skapa otydlighet kring sjuksköterskors ansvar, kompetens eller roll i hälso- och sjukvården.

Det är också viktigt att en begränsning eller återkallelse av förskrivningsrätt inte får bredare konsekvenser än vad som är nödvändigt i det enskilda fallet. Ett ingripande bör riktas mot den konkreta risk som identifierats och inte mot sjuksköterskans yrkesutövning i övrigt, om det inte finns särskilda skäl för det.

5. Tillsynen behöver bygga på relevant professions- och verksamhetskunskap

Bedömningar av sjuksköterskors förskrivning behöver göras med förståelse för professionens utbildning, kompetensområde och den verksamhet där förskrivningen sker. Förskrivningsmönster kan variera beroende på patientgrupp, vårdnivå och lokala förutsättningar. Avvikande mönster bör därför analyseras i sitt sammanhang, så att medicinskt och omvårdnadsmässigt motiverade arbetssätt inte felaktigt tolkas som oegentligheter.

6. Förebyggande arbete är minst lika viktigt

Föreningen vill framhålla betydelsen av:

- kontinuerlig fortbildning,
- uppföljning av förskrivningsmönster,
- handledning och stöd,
- väl fungerande kvalitets- och ledningssystem.

Åtgärder som förebygger felaktig förskrivning bör utvecklas parallellt med möjligheterna till sanktioner.

Sammanfattande bedömning

Svensk sjuksköterskeförening delar ambitionen att stärka patientsäkerheten och motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. Föreningen avstyrker dock förslaget att IVO ska ges möjlighet att interimistiskt återkalla legitimationer. Sådana beslut är mycket ingripande och bör även fortsättningsvis fattas av HSAN utifrån tydliga rättssäkerhetsgarantier. Föreningen är också tveksam till att utredningen har visat tillräckliga skäl för att införa utökade möjligheter att återkalla sjuksköterskors förskrivningsrätt. Eventuella ingripanden måste bygga på individuell bedömning, konkret patientsäkerhetsrisk, proportionalitet och relevant professions- och verksamhetskunskap. Förebyggande arbete genom fortbildning, uppföljning, handledning och fungerande kvalitets- och ledningssystem bör prioriteras parallellt med tillsynsåtgärder.

Stockholm 2026-09-21

Oili Dahl
ordförande
Svensk sjuksköterskeförening

Ing-Marie Moegelin
sakkunnig i utbildningsfrågor
Svensk sjuksköterskeförening